

Het feest van de Bok

Mario Vargas Llosa bij Meulenhoff:

De jonge honden van Miraflores

De stad en de honden

Het groene huis

Gesprek in De Kathedraal

Pantaleón

Tante Julia en meneer de schrijver

De oorlog van het einde van de wereld

Het verhaal van Mayta

Lof van de stiefmoeder

Wie heeft Palomino Molero vermoord?

De geesten van de Andes

Geheime notities van Don Rigoberto

Het feest van de Bok

Het paradijs om de hoek

Het ongrijpbare meisje

De droom van de Ier

De bescheiden held

Voor uw liefde

Bittere tijden

Ik draag mijn stilte op aan jou

Mario Vargas Llosa

Het feest van de Bok

ROMAN

Vertaald uit het Spaans door Arie van der Wal

MEULENHOF

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk 2001

Veertiende druk 2025

ISBN 978-90-896-8389-2

ISBN 978-94-023-1086-3 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *La Fiesta del Chivo*

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: © Florilegius / Alamy Stock Photo

Auteursfoto: © James Rajotte

Zetwerk: CeevanWee, Amsterdam

© 2000 Mario Vargas Llosa

© 2001 Nederlandse vertaling Arie van der Wal en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en data-mining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Voor Lourdes en José Israel Cuello,
en voor zovele Dominicaanse vrienden*

Met groot enthousiasme viert
het volk op de dertigste mei
het feest van de Bok.

Ze hebben de Bok gedood
Dominicaanse merengue

I

Urania. Haar ouders hadden haar geen plezier gedaan; haar naam deed denken aan een planeet, aan een mineraal, aan alles behalve de lange, slanke vrouw met de verfijnde gelaatstrekken, de glanzend bruine huid en de grote, donkere, enigszins droevige ogen, die haar in de spiegel aankeek. Urania! Hoe kwamen ze erop. Gelukkig noemde niemand haar nog zo, maar Uri, Miss Cabral, Mrs. Cabral of Doctor Cabral. Voorzover ze zich herinnerde was ze sinds haar vertrek uit Santo Domingo (of liever gezegd uit Ciudad Trujillo, want toen ze vertrok hadden ze de hoofdstad nog niet haar oude naam teruggegeven) door niemand, noch in Adrian, noch in Boston, Washington of New York, meer Urania genoemd, zoals vroeger thuis en op het Colegio Santo Domingo, waar de *sisters* en haar klasgenoten de onzinnige naam waar ze haar bij haar geboorte mee hadden opgezadeld altijd zo overdreven correct uitspraken. Was het zijn idee geweest, of het hare? Te laat om daar nog achter te komen, meid; je moeder is in de hemel en je vader is een levende dode. Je zult het nooit weten. Urania! Dat was net zo absurd als het beledigen van het vroegere Santo Domingo de Guzmán door het Ciudad Trujillo te noemen. Zou dat ook een idee van haar vader zijn geweest?

Ze staat voor het raam van haar kamer op de negende verdieping van Hotel Jaragua te wachten tot de zee opdoemt in het ochtendlicht en eindelijk is het zover. De duisternis maakt binnen enkele seconden plaats voor de blauwachtige gloed van de zich snel uitbreidende horizon en kondigt het schouwspel aan waar ze naar heeft uitgekeken sinds ze, ondanks de tablet die ze had ingenomen, waarbij ze haar wantrouwen tegenover slaappillen voor één keer opzij had gezet, om vier uur wakker was geworden. Het donkerblauwe oppervlak van de zee, onderbroken door vlekken schuim, staat op het punt een loodkleurige hemel te raken op de verre lijn van de horizon, en hier, aan de kust, slaan de luidruchtige, schuimende golven stuk op de Malecón, waarvan ze tussen de palmen en de amandelbomen die de boulevard omzomen stukken plaveisel kan onderscheiden. Toen keek Hotel Jaragua aan de voorkant uit op de Malecón. Nu aan de zijkant. In haar herinnering keert het beeld terug –

was dat op die bewuste dag? –, het beeld van het kleine meisje aan de hand van haar vader, terwijl ze het restaurant van het hotel binnengaan om samen te lunchen. Ze kregen een tafeltje bij het raam en door de vitrage zag Urania de grote tuin en het zwembad met duikplanken en badgasten. Een orkest speelde merengues op de Patio Español, die rondom is betegeld en vol staat met bloempotten met anjers. Was het op die dag? ‘Nee,’ zegt ze hardop. Het Jaragua uit die tijd was gesloopt en vervangen door dit omvangrijke, roze-panterkleurige gebouw dat haar zo had verrast toen ze drie dagen geleden in Santo Domingo aankwam.

Heb je er goed aan gedaan om terug te komen? Je zult er spijt van krijgen, Urania. Een week vakantie verspillen, jij die nooit tijd had om al die steden, streken en landen die je zo graag zou hebben bezocht te leren kennen – de besneeuwde bergen en meren van Alaska bijvoorbeeld –, om terug te keren naar het eilandje waar je gezworen had nooit meer een voet te zullen zetten. Een symptoom van de aftakeling? Sentimentaliteit in de herfst van je leven? Nieuwsgierigheid, niets anders. Jezelf bewijzen dat je door de straten kunt lopen van deze stad die niet langer de jouwe is, dat je door dit vreemde land kunt trekken zonder dat het droefheid, heimwee, haat, verbittering of woede bij je oproept. Of ben je gekomen om het zielige hoopje mens dat er van je vader over is te trotseren? Om te ontdekken wat voor indruk het op je maakt om hem na al die jaren weer te zien? Een huivering trekt van haar hoofd naar haar voeten. Urania, Urania! Dat je na al die jaren tot de ontdekking moet komen dat onder dat eigenzinnige, ordelijke en niet uit zijn evenwicht te brengen hoofdje van jou, achter die door iedereen zo bewonderde en benijde wilskracht, een teder, verschrikt, gekwetst en sentimenteel hartje klopt. Ze begint te lachen. Hou toch op met die dwaasheid, meid.

Ze trekt haar gym schoenen, lange broek en sporthemd aan en bindt haar haren op. Ze drinkt een glas koud water en staat op het punt de televisie aan te zetten om naar CNN te kijken maar bedenkt zich. Ze blijft bij het raam staan en kijkt naar de zee, naar de Malecón, en daarna, terwijl ze haar hoofd draait, naar het woud van daken, masten, koepels, klokkentorens en boomkruinen. Wat is de stad gegroeid! Toen je vertrok, in 1961, woonden er driehonderdduizend zielen. Nu meer dan een miljoen. Allemaal nieuwe wijken, avenida's, parken en hotels. De vorige avond had ze zich een vreemde gevoeld toen ze in een huurauto langs de chique appartementencomplexen van Bella Vista en door het uitgestrekte Parque El Mirador reed, waar al net zoveel joggers liepen als in Central Park.

In haar kindertijd hield de stad op bij Hotel El Embajador; vanaf dat punt waren er alleen nog maar boerderijen en akkers. De Country Club, waar haar vader haar op zondag naar het zwembad bracht, werd destijds omringd door kale vlakten in plaats van asfalt, huizen en lantaarnpalen zoals nu.

Maar de koloniale stad hebben ze niet gemoderniseerd, net zomin als Gazcue, haar wijk. En ze is ervan overtuigd dat ook haar huis nauwelijks veranderd is. Dat zal er nog hetzelfde uitzien, met zijn kleine tuin, de oude mangoboom en de *flamboyan** met rode bloemen die zich over het terras boog waar ze in het weekeinde altijd buiten lunchten; het zadeldak en het balkonnetje van haar slaapkamer, waar ze ging staan wachten op haar nichtjes Lucinda en Manolita en vanwaar ze, in dat laatste jaar, 1961, die jongen bespiedde die altijd langsfietste en dan uit een ooghoek naar haar keek zonder haar te durven aanspreken. Zou het vanbinnen ook nog hetzelfde zijn? De Oostenrijkse klok die op hele uren sloeg had een wijzerplaat met gotische cijfers en een jachttafereel. Zou je vader nog dezelfde zijn? Nee. Je hebt hem achteruit zien gaan op de foto's die je om de zoveel maanden of jaren werden gestuurd door tante Adelina en andere verre verwanten die je bleven schrijven, hoewel jij hun brieven nooit beantwoordde.

Ze laat zich in een fauteuil zakken. De ochtendzon boort zich in het centrum van de stad; de koepel van het Nationale Paleis en de verbleekte oker van zijn muren lichten op onder het blauwe hemelgewelf. Ga eindelijk eens naar buiten, binnenkort is de hitte ondraaglijk. Ze doet haar ogen dicht, overmand door een voor haar ongebruikelijke lusteloosheid, zij die gewend is om altijd in beweging te zijn, om geen tijd te verliezen met dat wat haar, sinds ze opnieuw voet op Dominicaanse bodem heeft gezet, dag en nacht bezighoudt: zich herinneren. 'Die dochter van mij is altijd aan het werk, zelfs in haar slaap dreunt ze haar lessen nog op.' Dat zei senator Agustín Cabral over je, minister Cabral, Meesterbrein Cabral, wanneer hij tegen zijn vrienden opschepte over het meisje dat alle prijzen in de wacht sleepte, de leerlinge die de sisters aan anderen ten voorbeeld stelden. Zou hij ook tegen de Baas hebben opgescheept over Uranita's wapenfeiten op school? 'Ik zou het zo fijn vinden als u haar

* *Flamboyan*: tropische, boomachtige struik met prachtige, felrode bloemen (delorix regia).

leerde kennen, sinds ze op het Santo Domingo zit heeft ze elk jaar de prijs voor uitmuntendheid gekregen. Ze zou dolgelukkig zijn als ze u mag leren kennen, als ze u een hand mag geven. Uranita bidt elke avond of God uw ijzeren gezondheid wil bewaren. En ze bidt ook voor doña Julia en doña María. Bewijst u ons deze eer. Dat vraag ik u, dat smee ik u, dat bid ik u, ik, uw trouwste hond. Dat mag u me niet onthouden: ontvangt u haar. Excellentie! Baas!

Verafschuw je hem? Haat je hem? Nog steeds? 'Niet meer,' zegt ze hardop. Je zou niet zijn teruggekomen als de rancune nog voortwoekerde, de wond nog bloedde, de ontgoocheling je nog verteerde en vergiftigde, zoals in je jeugd, toen studeren en werken bezeten hulpmiddelen waren om je niet te hoeven herinneren. Toen haatte je hem wél. Met alle deeltjes van je wezen, met alle gedachten en gevoelens die maar in je lichaam pasten. Je wenste hem alle mogelijke onheil, ziektes, ongelukken toe. God heeft je wensen verhoord, Urania. De duivel, liever gezegd. Is het niet voldoende dat een hersenbloeding een levende dode van hem heeft gemaakt? Is het geen zoete wraak dat hij sinds tien jaar in een rolstoel zit, niet te kunnen lopen of praten, afhankelijk te zijn van een verpleegster om te eten, naar bed te gaan, zich aan en uit te kleden, zijn nagels te knippen, zich te scheren, zijn behoeften te doen? Is dat geen genoegdoening? 'Nee.'

Ze drinkt nog een glas water en gaat de kamer uit. Het is zeven uur 's ochtends. Op de benedenverdieping van het Jaragua wordt ze overvallen door het lawaai, die alweer vertrouwde kakofonie van stemmen, motoren, radio's op volle geluidsterkte, merengues, salsa's, danzones en bolero's, of rock en rap, alles door elkaar, geluiden die elkaar en haar krijgend bestoken. Die levendige chaos, die intense behoefte zich te bedwelmen om niet te hoeven denken en misschien zelfs niet te hoeven voelen, van wat jouw volk was, Urania. Maar ook de uitbarsting van een woest leven, onaangetast door de golven van de modernisering. Iets in de Dominicanen klampt zich vast aan die prerationele, magische vorm: die honger naar lawaai. ('Naar lawaai, niet naar muziek.')

Ze kan zich niet herinneren dat het toen ze klein was en Santo Domingo nog Ciudad Trujillo heette, zo'n herrie op straat was. Misschien was het dat ook niet; misschien was het vijfendertig jaar geleden, toen de stad drie of vier keer zo klein was, een afgelegen, slaperig provinciestadje in de greep van angst en onderdanigheid, verlamd van ontzag en doodsangst voor de Baas, de Generalísimo, de Weldoener, de Vader van het

Nieuwe Vaderland, Zijne Excellentie Doctor Rafael Leónidas Trujillo Molina, misschien was het toen stiller, minder uitzinnig. Tegenwoordig lijken alle klanken uit het dagelijks leven, automotoren, cassetterecorders, platenspelers, radio's, claxons, hondengeblaf, gemopper en stemmen van mensen, op volle sterkte te worden geuit, met het maximale vermogen van het vocale, mechanische, digitale of dierlijke geluid (de honden blaffen harder en de vogels tjilpen met meer plezier). En dan te bedenken dat New York bekendstaat als lawaaiig! Nooit, in de tien jaar dat ze in Manhattan woonde, hebben haar oren iets opgevangen wat ook maar in de verte lijkt op de genadeloze, vals klinkende symfonie waarin ze sinds drie dagen is ondergedompeld.

De zon zet de palmen met hun opgerichte kruinen in een rode gloed, het oneffen trottoir ziet eruit alsof het gebombardeerd is, met die grote hoeveelheid gaten en de hopen afval die de vrouwen met hoofddoeken om bij elkaar vegen en in te kleine zakken stoppen. 'Haïtiaansen.' Nu zwijgen ze, maar gisteren stonden ze met elkaar te smoezen in *creole*. Een eindje verderop ziet ze twee halfnaakte Haïtianen met blote voeten op een paar kisten zitten, onder tientallen, felgekleurde schilderijen die aan een muur zijn opgehangen. Het is waar, de stad, misschien zelfs het hele land, is vol met Haïtianen. Toen kwam dat niet voor. Zei senator Agustín Cabral het niet? 'Ze mogen van de Baas zeggen wat ze willen. De geschiedenis zal hem op zijn minst dankbaar zijn dat hij van de Dominicaanse Republiek een modern land heeft gemaakt en dat hij de Haïtianen hun plaats heeft gewezen. Grote problemen vragen om grote oplossingen!' De Baas trof een land aan dat door de oorlogen tussen plaatselijke machthebbers in barbarij was vervallen, een land zonder orde of gezag, een verarmd land dat bezig was zijn identiteit te verliezen door de toestroom van hongerige en woeste burenen. Ze staken de Masacre-rivier over en kwamen om goederen, dieren en huizen te stelen, ze pakten het werk af van onze landarbeiders, perverteerden ons katholieke geloof met hun duivelse magie, verkrachtten onze vrouwen, bedierven onze cultuur, onze taal en onze westerse en Spaanse gewoonten door ons hun Afrikaanse en barbaarse gebruiken op te leggen. De Baas hakte de gordiaanse knoop door: 'Genoeg!' Grote problemen vragen om grote oplossingen! Niet alleen rechtvaardigde hij dat bloedbad onder Haïtianen in 1937; hij stelde het voor als een heldendaad van het regime. Had hij de Republiek er niet voor behoed om voor de tweede keer in de geschiedenis door dat roofzuchtige buurland te worden onteerd? Wat doen vijf-, tien-, twintigdui-

zend Haïtianen ertoe als het gaat om het redden van een volk?

Ze loopt snel, terwijl ze de herkenningstekens registreert: het Casino van Güübia, veranderd in een nachtclub, en het badhuis, waar nu een rioolstank hangt; zo meteen komt ze op de hoek van de Malecón en de Avenida Máximo Gómez, de route van de Baas op zijn avondwandelingen. Sinds de artsen hem erop hadden gewezen dat het goed was voor zijn hart, liep hij dagelijks van de Estancia Radhamés naar de Avenida Máximo Gómez, met een tussenstop bij het huis van doña Julia, de Verheven Matrone, waar de kleine Urania een keer binnen was geweest om een voordracht te houden, waarbij ze bijna geen woord had kunnen uitbrengen, en vandaar liep hij dan verder naar de Malecón George Washington, sloeg de hoek om en vervolgde met kwieke pas zijn weg naar de obelisk, een imitatie van die in Washington, omringd door ministers, adviseurs, generaals, adjudanten en hovelingen, allemaal op eerbiedige afstand, waakzaam, hoopvol, in afwachting van een teken, een gebaar dat hun zou toestaan de Baas te benaderen, naar hem te luisteren, een kort gesprek met hem waardig te zijn, al was het maar een verwijt. Zolang ze maar niet op een afstand gehouden werden, zich veroordeeld zagen tot de hel van de vergetenen. Hoe vaak ben je met hen meegelopen, papa? Hoe vaak heeft hij zich verwaardigd met je te praten? En hoe vaak ben je bedroefd thuisgekomen omdat hij je niet bij zich geroepen had, bang dat je niet meer tot de kring van uitverkorenen behoorde, dat je naar de verstotenen was verbannen? Je hebt altijd in angst geleefd dat zich met jou de geschiedenis van Anselmo Paulino zou herhalen. En die heeft zich herhaald, papa.

Urania lacht en een paartje in bermudashort dat haar tegemoetkomt denkt dat ze om hen lacht: 'Goedemorgen.' Maar ze lacht niet om hen maar om het beeld van senator Agustín Cabral die elke avond over deze Malecón draafde, te midden van de luxe dienaren, vol aandacht, niet voor de warme bries, het ruisen van de zee, de halsbrekende toeren van de meeuwen of de stralende sterren boven de Caribische Zee, maar voor de handen, de ogen, de bewegingen van de Baas, die hem bij zich zouden kunnen roepen om hem daarmee boven de anderen te stellen. Ze is bij de Banco Agrícola aangekomen. Daarna komt de Estancia Ramfis, waar nog altijd het ministerie van Buitenlandse Zaken is gevestigd, en Hotel Hispaniola. En dan dezelfde weg terug.

Calle César Nicolás Penson, op de hoek met de Calle Galván, denkt ze. Zou ze gaan of zou ze naar New York terugkeren zonder een blik op

haar huis te hebben geworpen? Je gaat naar binnen en vraagt de verpleegster naar de invalide man, dan loop je door naar de slaapkamer en naar het terras waar ze hem altijd naartoe brengen om een middagdutje te doen, het terras dat rood kleurde van de bloemen van de flamboyán. ‘Hallo, papa. Hoe gaat het met je, papa. Herken je me niet? Ik ben Ura-nia. Natuurlijk, hoe zou je me ook kunnen herkennen. De laatste keer was ik veertien en nu negenenveertig. Heel wat jaren, papa. Was jij niet net zo oud toen ik naar Adrian ging? Ja, acht- of negenenveertig. Een man in de bloei van zijn leven. Nu sta je op het punt vierentachtig te worden. Je bent erg oud geworden, papa.’ Als hij in staat is om te denken zal hij de afgelopen jaren veel tijd hebben gehad om de balans van zijn lange leven op te maken. Je zult beslist gedacht hebben aan je ondankbare dochter, die in vijfendertig jaar geen brief heeft beantwoord, geen foto, verjaardags-, kerst- of nieuwjaarskaart heeft gestuurd, die zelfs toen je een hersenbloeding kreeg en tantes, ooms, neven en nichten dachten dat je dood zou gaan niet naar je gezondheid heeft gevraagd. Wat een slechte dochter, papa.

Het huisje aan de Calle César Nicolás Penson, op de hoek van de Calle Galván, zal de bezoekers in de hal, waar altijd het beeld van de Maagd van La Altagracia hing, niet meer verwelkomen met dat snoeverige bronzen plaatje: ‘In dit huis is Trujillo de Baas.’ Of heb je het bewaard, ten teken van je loyaliteit? Je hebt het vast in zee gegooid, net als duizenden Dominicanen die het gekocht hadden en op de best zichtbare plek in huis hadden opgehangen, opdat niemand zou twijfelen aan hun trouw aan de Baas, en die toen de betovering verbroken werd, alle sporen wilden uitwissen, beschaamd voor wat het vertegenwoordigde: hun lafheid. Wedden dat je het ook hebt laten verdwijnen, papa.

Ze is bij Hotel Hispaniola aangekomen. Ze zweet en haar hart bonst. Er rijdt een dubbele stroom auto’s, bestelwagens en bussen over de Avenida George Washington en ze heeft het idee dat ze allemaal de radio aan hebben en dat haar trommelvliezen zullen barsten van het lawaai. Af en toe steekt er een hoofd uit het raampje van een of ander voertuig en ontmoeten haar ogen heel even een paar mannelijke ogen die naar haar borsten, benen of achterste kijken. Die blikken. Ze wacht op een gaatje om over te kunnen steken, en voor de zoveelste keer zegt ze tegen zichzelf, net als gisteren, net als eergisteren, dat ze onmiskenbaar op Dominicaans grondgebied is. In New York kijkt niemand meer zo ongegeneerd naar vrouwen. Ze nemen haar maten op, schatten haar gewicht, proberen te

raden hoeveel vlees er aan elk van haar borsten en dijen zit, hoeveel haartjes op haar venusheuvel en hoe de precieze ronding van haar billen loopt. Ze doet haar ogen dicht, bevangen door een lichte duizeling. In New York kijken zelfs de Latino's, Dominicanen, Colombianen en Guatemalteken niet meer op die manier. Ze hebben geleerd zich in te houden, hebben begrepen dat je niet naar vrouwen moet kijken zoals honden naar teefjes, paarden naar merries en varkens naar zeugen.

Als er even een ruimte ontstaat tussen de voertuigen steekt ze snel de straat over. In plaats van om te keren en terug te lopen in de richting van het Jaragua voeren haar passen, niet haar wil, haar rond het Hispaniola terug de Independencia op, een avenida die, als haar geheugen haar niet in de steek laat, vanaf dit punt, langs een dubbele rij bladerrijke en verkoelende laurierbomen waarvan de kruinen elkaar boven het plaveisel raken, doorliep tot midden in de koloniale stad om zich daar te splitsen en te verdwijnen. Hoe vaak heb je niet aan de hand van je vader in de ruisende schaduw van de laurierbomen langs de Avenida Independencia gewandeld. Dan liepen ze van de Calle César Nicolás Penson naar deze avenida en vandaar naar het Parque Independencia. In de Italiaanse ijssalon, aan de rechterkant, waar El Conde begon, namen ze een kokos-, mango- of guayaba-ijsje. Wat voelde je je trots aan de hand van die man – senator Agustín Cabral, minister Cabral. Iedereen kende hem. Ze kwamen naar hem toe, gaven hem een hand, namen hun hoed af, bogen voor hem, en guardia's en militairen sloegen hun hakken tegen elkaar wanneer ze hem voorbij zagen komen. Wat zul je die jaren waarin je zo belangrijk was hebben gemist, papa, toen je plotseling weer een arme drommel in de massa werd. Bij jou hebben ze er genoeg mee genomen je te beledigen in Het Publieke Forum, maar ze hebben je niet gevangengezet zoals Anselmo Paulino. Daar was je het bangst voor, nietwaar? Dat de Baas op een goede dag het bevel zou geven: Meesterbrein naar de gevangenis! Je hebt geluk gehad, papa.

Ze loopt al drie kwartier en het is nog een flink stuk naar het hotel. Als ze geld had opgenomen zou ze ergens een café zijn binnengegaan om te ontbijten en uit te rusten. Ze zweet zo hevig dat ze voortdurend haar gezicht moet afvegen. De jaren, Urania. Met negenenveertig ben je niet de jongste meer. Ook al zie je er dan beter uit dan de meeste vrouwen van jouw leeftijd. Maar het is nog niet zover dat je als een oud meubelstuk aan de kant wordt gezet, te oordelen naar die blikken die links en rechts uitdagend, begerig, brutaal en schaamteloos op haar gezicht en lichaam

blijven rusten, blikken van mannen die gewend zijn alle vrouwen op straat met hun ogen en gedachten uit te kleden. 'Die negenenveertig jaar zijn je niet aan te zien, Uri,' zei Dick Litney, haar collega en vriend op het advocatenkantoor in New York, op haar verjaardag, met een stoutmoedigheid die geen enkele mannelijke collega op kantoor zich zou hebben veroorloofd als hij niet, zoals Dick die avond, twee of drie whisky's op had. Arme Dick. Hij bloosde en raakte in de war toen Urania hem een van die trage, ijskoude blikken toewierp waarmee ze zich al vijfendertig jaar verweert tegen complimentjes, gewaagde grapjes, toespelingen en vrijpostige of domme opmerkingen van mannen en, soms, vrouwen.

Ze blijft staan om even op adem te komen. Ze voelt haar hart bonzen, haar borst op en neer gaan. Ze staat op de hoek van Independencia en Máximo Gómez in een groepje mannen en vrouwen te wachten tot ze kan oversteken. Haar neus registreert een al even grote verscheidenheid van geuren als de kakofonie van geluiden die haar oren teistert: verbrande motorolie uit de uitlaat van de bussen, walmende gassen die langzaam optrekken of boven de hoofden van de voetgangers blijven hangen; geuren van vet en gefrituurde gerechten uit een eettentje waar twee pannen met olie staan te spetteren en waar eten en drinken wordt aangeboden, en dat zware, ondefinieerbare, tropische aroma van hars en rottend hout, van zwetende lichamen, een lucht die doortrokken is van dierlijke, plantaardige en menselijke essences die door de zon worden vastgehouden, daarmee het proces van oplossen en vervluchtigen aanzienlijk vertragend. Het is een warme geur, die ergens in haar binnenste een gevoelige snaar raakt en haar doet terugkeren naar haar kindertijd, naar de veelkleurige viooltjes die langs de Avenida Máximo Gómez aan daken en balkons hingen. De Dag van de Moeders! Natuurlijk. Mei met een stralende zon, stortregens en hitte. De meisjes op het Colegio Santo Domingo die uitverkoren waren om bloemen te brengen naar Mama Julia, de Verheven Matrone, verwekster van de Weldoener, spiegel en symbool van de Dominicaanse moeder. Ze gingen er in een schoolbus naartoe, in hun smetteloze, witte uniformen, vergezeld door de moeder-overste en sister Mary. Je gloeide van nieuwsgierigheid, trots, genegenheid en respect. Je ging als vertegenwoordigster van de school naar het huis van Mama Julia. Je zou het gedicht 'Moeder en meesteres, Verheven Matrone' voordragen, dat je had geschreven en uit je hoofd geleerd en dat je al honderden keren voor de spiegel, voor je klasgenoten, voor Lucinda en Manolita, voor papa, voor de sisters had voorgedragen en in stilte had

gerepeteerd om er zeker van te zijn dat je geen lettergreep zou vergeten. Toen het glorieuze ogenblik in het grote, roze huis van Mama Julia was aangebroken had ze, overrompeld door de aanwezigheid van militairen, dames, assistenten en afvaardigingen die de tuinen, vertrekken en gangen bevolkten, en bevangen door emotie en tederheid, plotseling, op nog geen meter afstand van de oude dame die vanuit haar schommelstoel welwillend naar haar glimlachte, met de bos rozen die de moeder-overste haar even tevoren had aangereikt in haar hand, het gevoel gehad dat haar keel werd dichtgeknepen en haar hoofd leeg was. Je begon te huilen. Je hoorde gelach, bemoedigende woorden, van de dames en heren die om Mama Julia heen stonden. De Verheven Matrone liet je glimlachend bij haar komen. Toen hervond Uranita zichzelf, droogde haar tranen, richtte zich op en droeg vastberaden, snel en zonder haperen, zij het niet met de bijbehorende intonatie, 'Moeder en meesteres, Verheven Matrone' voor. Iedereen applaudisseerde. Mama Julia streelde haar haren en het in duizend rimpeltjes geplooide mondje kuste haar.

Eindelijk springt het licht op groen. Urania loopt door, beschut tegen de zon door de schaduw van de bomen langs de Máximo Gómez. Ze is al een uur onderweg. Het is aangenaam om onder de laurierbomen te lopen, die struiken met rode bloemen en gouden stampers te ontwaren, cayenne of christusdoorn, in gedachten verzonken, in slaap gesust door de chaos van stemmen en muziek, maar tegelijk ook bedacht op de verzakkingen, kuilen, gaten en oneffenheden in de trottoirs, waardoor ze voortdurend bijna struikelt, of vermijdt in de hopen afval te trappen waar straathonden aan snuffelen. Was je gelukkig? Toen je met die groep leerlingen van het Santo Domingo op de Dag van de Moeders bloemen ging brengen aan de Verheven Matrone en het gedicht voordroeg was je inderdaad gelukkig. Hoewel, sinds die beschermende, beeldschone gestalte uit haar kindertijd was verdwenen uit het huisje aan de Calle César Nicolás Penson, was misschien ook het besef van geluk uit Urania's leven verdwenen. Maar je vader en je ooms en tantes – vooral tante Adelina en oom Aníbal, en je nichtjes Lucindita en Manolita – en de oude vrienden deden al het mogelijke om de afwezigheid van je moeder met verwennerij en liefkozingen te compenseren, zodat je je niet alleen en verlaten zou voelen. Je vader was die jaren zowel vader als moeder voor je geweest. Daarom had je zo van hem gehouden. Daarom had hij je zoveel pijn gedaan, Urania.

Wanneer ze bij de achteringang van het Jaragua aankomt, een breed

traliehek waar de auto's, butlers, koks, kamermeisjes en schoonmakers door naar binnen gaan, blijft ze niet staan. Waar ga je heen? Ze heeft nog geen besluit genomen. In haar hoofd, nog altijd gericht op haar kindertijd, op haar school, op de zondagen waarop ze met tante Adelina en haar nichtjes naar de kindervoorstellingen in de Elitebioscoop ging, is nog niet de gedachte opgekomen om niet het hotel binnen te gaan om te douchen en te ontbijten. Haar voeten hebben besloten door te lopen. Ze loopt, zeker van de richting, zonder te aarzelen, tussen de voetgangers en auto's door die ongeduldig staan te wachten bij de stoplichten. Weet je zeker dat je daarheen wilt waar je nu naar op weg bent, Urania? Je weet nu dat je gaat, ook al zul je er beslist spijt van krijgen.

Ze slaat linksaf de Calle Cervantes in en loopt in de richting van de Avenida Bolívar, terwijl ze als in een droom de uit één of twee verdiepingen bestaande vrijstaande huizen herkent, met hun omheiningen en tuinen, met hun terrassen en garages, beelden die ze heeft opgeslagen en die een vertrouwd gevoel bij haar oproepen, maar inmiddels aangetast, enigszins verbleekt, beschadigd en ontsierd door aan-, op- en uitbouw- tjes op de dakterrassen, aan de zijgevels of midden in de tuinen, gebouwd om onderdak te bieden aan de kinderen die gaan trouwen en niet op zichzelf kunnen wonen en daarom bij hun familie intrekken, waardoor er meer ruimte nodig is. Ze komt langs wasserettes, apotheken, bloemisten en cafés, langs naambordjes van tandartsen, artsen, accountants en advocaten. Op de Avenida Bolívar loopt ze alsof ze probeert iemand in te halen, alsof ze op het punt staat te gaan rennen. Haar hart bonst in haar keel. Als je niet oppast zak je zo meteen nog in elkaar. Ter hoogte van de Avenida Rosa Duarte slaat ze linksaf en begint te rennen. Maar de inspanning is te groot en ze gaat weer gewoon lopen, langzamer nu, heel dicht tegen de vaalwitte muur van een huis, voor het geval ze opnieuw duizelig wordt en ergens steun moet zoeken om weer op adem te komen. Behalve een belachelijk smal gebouw van vier verdiepingen, waar vroeger het door prikkeldraad omgeven huisje van dokter Estanislás stond, de arts die haar amandelen heeft geknipt, is er niets veranderd; ze zou zelfs zweren dat die dienstmeisjes die de tuinen en de voorgevels aan het schoonmaken zijn haar elk moment kunnen begroeten: 'Hallo, Uranita. Hoe is het met jou. Wat ben je groot geworden, meid. Waar ga je zo haastig naartoe, Santa Madre de Dios?'

Het huis is ook niet erg veranderd, hoewel ze zich het grijs van de muren intenser herinnerde, verf die nu is verbleekt en afgebladderd, met

grote vetvlekken. De tuin is een wirwar van onkruid, dorre bladeren en verdroogd gras. Waarschijnlijk is er al jaren niet gesproeid en gesnoeid. Daar staat de mangoboom. Was dat de flamboyán? Dat moest hem wel zijn, toen hij nog bladeren en bloemen had; nu is het een stam met kale, iele takken.

Ze leunt tegen het hek van opengewerkt ijzer dat toegang geeft tot de tuin. Het tegelpaadje met gras tussen de voegen is groen uitgeslagen van het mos en op het terras en de overdekte galerij staat één gammele stoel met een kapotte poot. De meubels met gele cretonne zijn verdwenen. Evenals het lampje met matglas op de hoek, dat het terras verlichtte en waar zich overdag vlinders verzamelden en 's avonds insecten omheen zoemden. Het balkonnetje van haar slaapkamer is niet langer bedekt met bougainville: het is nog slechts een cementen uitsteeksel met roestvlekken.

Achter op het terras gaat met een langgerekt gepiep een deur open. Een vrouwelijke gestalte, gehuld in een wit uniform, kijkt haar nieuwsgierig aan: 'Zoekt u iemand?'

Urania is niet in staat iets te zeggen; ze is te opgewonden, geëmotioneerd en geschrokken. Ze blijft zwijgend naar de onbekende vrouw staan kijken.

'Wat kan ik voor u doen?' vraagt de vrouw.

'Ik ben Urania,' zegt ze ten slotte. 'De dochter van Agustín Cabral.'

II

Hij werd wakker, verlamd door een gevoel van naderend onheil. Roerloos knipperde hij in het donker met zijn ogen, gevangen in een web, op het punt verslonden te worden door een harig beest bezaaid met ogen. Ten slotte slaagde hij erin zijn hand uit te strekken naar het nachtkastje waar hij de revolver en het machinepistool met vol magazijn bewaarde. Maar in plaats van het wapen pakte hij de wekker: tien voor vier. Hij haalde opgelucht adem. Nu was hij helemaal wakker. Weer nachtmerries? Hij had nog een paar minuten, want maniakaal punctueel als hij was, sprong hij nooit voor vier uur uit bed. Geen minuut eerder en geen minuut later.

Aan discipline heb ik alles wat ik ben te danken, schoot het door zijn hoofd. En discipline, leidraad van zijn leven, dankte hij aan de *marines*. Hij sloot zijn ogen. De testen, in San Pedro de Macorís, om toegelaten te worden tot de Dominicaanse Nationale Politie, die de yankees in het derde jaar van de bezetting besloten hadden in het leven te roepen, waren vreselijk zwaar geweest. Hij had ze probleemloos doorstaan. Tijdens de opleiding viel de helft van de kandidaten af. Hij genoot van elke oefening in behendigheid, onverschrokkenheid, moed of uithoudingsvermogen, zelfs van de meedogenloze krachtproeven in wilskracht en gehoorzaamheid aan een meerdere, waarbij je met de volledige velduitrusting door de modder moest kruipen of in de bergen moest zien te overleven door je eigen urine te drinken en op plantenstengels, gras en sprinkhanen te kauwen. Sergeant Gittleman had hem de hoogste beoordeling gegeven: 'Je zult het ver schoppen, Trujillo.' Hij had het inderdaad ver geschopt, dankzij die keiharde discipline van helden en mystici die hij van de marines had geleerd. Hij dacht met een gevoel van dankbaarheid aan sergeant Simon Gittleman. Een loyale en onbaatzuchtige gringo, in dat land van lastposten, uitzuigers en stommelingen. Hadden de Verenigde Staten de afgelopen eenendertig jaar een oprechtere vriend gehad dan hij? Welke regering had hen meer gesteund in de VN? Welke regering had als eerste de oorlog aan Duitsland en Japan verklaard? Wie had meer dollars besteed aan het omkopen van Amerikaanse vertegen-

woordigers, senatoren, gouverneurs, burgemeesters, advocaten en journalisten? De beloning: de economische sancties van de OAS, om dat zwartje Rómulo Betancourt een plezier te doen en Venezolaanse olie te blijven opstrijken. Als Johnny Abbes zijn werk beter had gedaan en de bom het hoofd van de romp van die flikker Rómulo had gerukt, zouden er geen sancties zijn en zouden die klotegringo's niet zitten te zeiken over soevereiniteit, democratie en mensenrechten. Maar dan zou hij ook niet hebben ontdekt dat hij in dat land van tweehonderd miljoen idioten een vriend als Simon Gittleman had. Een man die in staat was vanuit Phoenix, Arizona, waar hij zich na zijn pensioen bij de marines aan zaken wijdde, een persoonlijke campagne te beginnen ter verdediging van de Dominicaanse Republiek. Zonder er een cent voor te vragen! Er waren nog altijd kerels als hij bij de marines. Kerels die niets vroegen of in rekening brachten! Daar konden die bloedzuigers in de Senaat en de Kamer van Afgevaardigden, die hij al jarenlang vetmestte, die steeds meer cheques, meer concessies, meer decreten, meer belastingonthefingen eisten en die nu hij ze nodig had niets van zich lieten horen, nog iets van leren.

Hij keek op de wekker: nog vier minuten. Een fantastische gringo, die Simon Gittleman! Een echte marine. Hij had, verontwaardigd over het offensief van het Witte Huis, Venezuela en de OAS tegen Trujillo, zijn zaken in Arizona opgegeven en de Noord-Amerikaanse pers gebombardeerd met brieven waarin hij eraan herinnerde dat de Dominicaanse Republiek tijdens het hele Tijdperk Trujillo een bolwerk van anticomunisme was geweest, de beste bondgenoot van de Verenigde Staten op het westelijk halfmond. Maar daarmee nog niet tevreden had hij – betaald uit eigen zak, verdomme! – steuncomités opgericht, publicaties verzorgd, conferenties georganiseerd. En om een voorbeeld te stellen was hij met zijn gezin naar Ciudad Trujillo gekomen en had aan de Malecón een huis gehuurd. Vanmiddag zouden Simon en Dorothy bij hem in het Paleis komen eten, en zou de ex-marine de Orde van Verdienste Juan Pablo Duarte, de hoogste Dominicaanse onderscheiding, uitgereikt krijgen. Een echte marine, nou en of!

Nu was het precies vier uur. Hij deed het lampje op het nachtkastje aan, schoot in zijn pantoffels en stond op, al ging dat niet meer met de soepelheid van vroeger. Zijn botten deden pijn en hij voelde zijn been- en rugspieren protesteren, net als een paar dagen geleden in het Mahoniehouten Huis, op die kloteavond met die vervloekte meid. De pijnlijke herinnering deed hem tandenknarsen. Hij liep naar de stoel, waar Sinfo-

roso zijn trainingspak en sportschoenen had klaargelegd, toen een gevoel van achterdocht hem tegenhield. Gespannen keek hij naar de lakens: de vormeloze, grijsachtige vlek ontdeedte het wit van het linnen. Hij had het weer laten lopen. De verontwaardiging deed de onaangename herinnering aan het Mahoniehouten Huis vervagen. Verdomme! Verdomme! Dit was geen vijand die hij kon verslaan zoals die honderden, duizenden die hij in de loop der jaren had getrotseerd en overwonnen door ze te kopen, te intimideren of te doden. Deze leefde in hem, was vlees van zijn vlees, bloed van zijn bloed, en was bezig hem te vernietigen precies op het moment dat hij zijn kracht en gezondheid meer dan nodig had. Die broodmagere meid bracht hem ongeluk.

Zijn bretels, short, hemd en sportschoenen waren smetteloos schoon. Hij kleepte zich met veel moeite aan. Hij had nooit veel slaap nodig gehad; al van jongs af aan, in San Cristóbal, of toen hij op de suikerrietplantage Boca Chica hoofd van de bewaking was, had hij aan vier of vijf uur genoeg, zelfs als hij tot vroeg in de ochtend gedronken en geneukt had. Zijn lichamelijke veerkracht, met een minimum aan rust, droeg bij aan zijn aureool van superioriteit. Die tijd was voorbij. Hij werd moe wakker en kon nog geen vier uur slapen; hoogstens twee of drie, en dan nog onderbroken door nachtmerries.

De vorige avond had hij lang wakker gelegen in het donker. Door het raam zag hij de kruinen van een paar bomen en een stuk hemel bezaaid met sterren. In de heldere nacht drong af en toe het gekwebbel van die ouwe nachtbraaksters tot hem door, bezig met het voordragen van gedichten van Juan de Dios Peza, Amado Nervo, Rubén Darío (wat hem deed vermoeden dat de Levende Weerzinwekkendheid zich onder hen bevond, omdat hij Darío uit zijn hoofd kende), de *Twintig liefdesgedichten* van Pablo Neruda en de pikante tienregelige verzen van Juan Antonio Alix. En natuurlijk de verzen van doña María, Dominicaans schrijfster en moraliste. Hij schoot in de lach, terwijl hij op zijn hometrainer klom en begon te trappen. Zijn vrouw nam dat allemaal heel serieus en organiseerde van tijd tot tijd in de rolschaatszaal van de Estancia Radhamés literaire avondjes waar voordrachtskunstenaars stompzinnige verzen kwamen declameren. Senator Henry Chirinos, die graag de dichter uithing, was meestal ook aanwezig op die besloten bijeenkomsten en kon op die manier zijn cirrose blijven voeden op kosten van de schatkist. Om in de gunst te komen van María Martínez hadden die ouwe sloeries, net als Chirinos zelf, hele bladzijden van de *Meditaciones morales* of monologen

uit het toneelstukje *Falsa amistad* uit hun hoofd geleerd, om die vervolgens voor te dragen en door al die wijven toegejuicht te worden. En zijn vrouw – want dat stomme, dikke wijf, de Hooggeëerde Dame, was tenslotte zijn vrouw – had zich serieus schrijfster en moraliste gevoeld. Waarom ook niet. Noemden de kranten, de radio en de tv haar tenslotte niet zo? Waren die *Meditaciones morales*, met een voorwoord van de Mexicaan José Vasconcelos, waar om de twee maanden een herdruk van verscheen, niet verplichte lectuur op de scholen? Was *Falsa amistad* niet het grootste toneelsucces in de eenendertig jaar van het Tijdperk Trujillo geweest? Hadden de critici, journalisten, professoren, priesters en intellectuelen haar niet de hemel in geprezen? Hadden ze niet een seminar aan haar gewijd op het Instituut Trujillo? Hadden de zwartrokken, de bisschoppen, die verraderlijke raven, die judassen, die na op zijn zakken te hebben geteerd nu ook al, net als de yankees, over mensenrechten begonnen te praten, haar opvattingen niet geprezen? De Hooggeëerde Dame was schrijfster en moraliste. Niet dankzij haarzelf maar dankzij hem, zoals alles wat er sinds dertig jaar in dit land gebeurde. Trujillo kon water in wijn veranderen en het brood vermenigvuldigen als hij daar toevallig zin in had. Dat had hij María tijdens hun laatste ruzie nog eens voorgehouden: 'Je vergeet dat niet jij die flauwekul hebt geschreven, want jij kunt nog niet eens je naam foutloos spellen, maar die verraderlijke Galliëer José Almoína, betaald door mij. Weet je niet wat de mensen zeggen? Dat de beginletters van *Falsa amistad*, F en A, betekenen: *Fue Almoína*, het was Almoína.' Hij kreeg opnieuw een lachbui, vrijmoedig en vrolijk. Zijn verbittering was op slag verdwenen. María was in huilen uitgebarsten, 'Je vernedert me!', en dreigde zich te gaan beklagen bij Mama Julia. Alsof zijn arme moeder met haar zesennegentig jaar geïnteresseerd was in familietwisten. Net als zijn broers deed zijn vrouw altijd een beroep op de Verheven Matrone als steun en toeverlaat. Voor de lieve vrede had hij haar weer eens de hand moeten smeren. Want het was waar wat de Dominicanen fluisterden: de schrijfster en moraliste was een inhalige vrek, een vrouw die verteerd werd door hebzucht. Dat was ze al geweest toen ze elkaar pas kenden. In haar jonge jaren was ze op het idee gekomen van de wasserij voor de uniformen van de Dominicaanse Nationale Politie, waarmee ze haar eerste peso's had verdiend. Het fietsen op de hometrainer had zijn lichaam opgewarmd. Hij voelde zich fit. Een kwartier was genoeg. Nog eens een kwartier roeien en dan op naar zijn dagelijkse veldslag.